

המושג "שנת השחרור" ניתן לפירושים שונים, ומקפל בתוכו משמעויות שונות. "לא אוכל להיכנס לפרטים צבאיים, אך יכול אני להבטיחכם כי אכן נכנסנו לשלב השחרור". דברים אלה אמר נשיא האספה הלאומית המצרית, לביב שוקיר, בעצרת-עם, במסגרת מסע הסברה רחב-היקף, שהתנהל לפני זמן לא רב במצרים. היתה זו תשובה לשאלתו של אזרח, שביקש לדעת אם שרירה וקיימת הצהרתו של שר המלחמה מחודש יולי, ש"השנה היא שנת שחרור, ואם פירוש הדבר שבדצמבר 1969 תיכנס מצרים לשלב של מלחמה כוללת.

"דו-שיח" זה מאפיין במידה רבה את הא-יורה הכללית בה שרויה מצרים כיום: הציבור קצר רוח; הוא רוצה לדעת איך יפול דבר, ומתי יבוא הסוף, ואילו השלטון אינו להוט כל כך לתת תשובות חד-משמעיות, שיחשפו את אייכותו לפרוע את התחייבותו לעם "לחסל את עקבות התוקפנות ה-ישראלית", וגם לא נוה לו להופיע כגורם ממתן, לאחר שמתמשך העינין קרוב לשלוש שנים אחרי התבוסה. השלטון נעשה רגיש יותר ללחצים פנימיים, שתובעים הכרעה אלתר — לחצים שהוא עצמו תרם במידה גדולה להיווצרותם, בדיווח שוטף ומתייהר על "ניצחונות" בזירת הקרב. "אם צבאנו זוכה להצלחות בחזית, מדוע אין הוא יוצא למערכה המכרעת?" מקשה הציבור המצרי (ברוח זו כתוב "אלגמיה" מה-11.6.69).

כדי להחליש לחצים אלה, נזקק המשטר לתיאור השלב הנוכחי במאבק נגד ישראל כשלב שחרור, ולהצגת הנוסחה "לוחמת התשה" כחלק אינטגרלי בסיסי משלב זה. אולם, טעות היא להניח שהדברים מיועדים רק לשירות צורכי השעה במדיניות הפנימית. המקורות המצריים עצמם — עתונות, רדיו והצהרות אישים — מבטאים לא רק דברי דמגוגיה ותעמולה, אלא משקפים, ללא ספק, גם את כוונותיו והשקפותיו של המשטר. בחינה מדוקדקת של מקורות אלה מלמדת דווקא על תפישה אסטרטגית מלחמתית "הרמונית" נגד ישראל.

זה זמן רב מדברים המצרים על לוחמת התשה נגד ישראל כעל נוסחת קסמים. מה פירושה של לוחמה זו? מהו מקומה במחשבה האסטרטגית המצרית? מדוע בחרו המצרים דווקא באמצעי זה?

"הפעולות הצבאיות האחרונות הן הכנה לפעולות בממדים גדולים יותר, כדי שייאלץ האויב לסגת מהשטחים". כך נאמר בדיונים של מפלגת "האיחוד הסוציאליסטי" ביולי אשתקד, לפי השבועון המצרי "רוז אל-יוסף".

ננסה עתה לתאר שלושה אספקטים עיקריים של לוחמת התשה: הפסיכולוגי-תעמולתי, הצבאי-המדיני והכלכלי. אספקטים אלה שלובים למעשה זה בזה, וכולם כאחד מודרי כים עליידי שאיפה מרכזית: ליצור אקלים נפשי-מוראלי, אשר "הכרחי", כשלב מקדים ל"ניצחון המכריע" — בדרך מדינית או בדרך צבאית. חשוב אף פחות להכשיר את תנאיה המעשיים של זירת הקרב להתמודדות

על לוחמת ההתשה

ח' רביב

הצפוייה ולחשל את צבא מצרים לקראת התמודדות זו — שעתיה יותנה בהתפתחות "הקרבות הקטנים" ובתוצאותיהם (ברוח זו כותב חסנין הייכל וגם השבועון המצרי "אח-באר אל-יוס").

האספקט הפסיכולוגי-תעמולתי

לאספקט זה נודעת חשיבות מכרעת בלוחמת ההתשה הערבית. הוא מקיף שלושה מעגלי פעולה:

* המעגל הישראלי.

המגמה: לשבור את "רצון ההתנגדות" של ישראל ולהחזיר בה את ההכרה, כי ישיבתה בשטחים אינה משתלמת. הערבים רוצים להשיג מטרה זו בשתי דרכים: בזירת הקרב; הערבים מעריכים, שתוצאות הפעולות בה ישפיעו באופן ישיר על רוח העם. בנושא זה שמים דגש על מאמץ מלחמתי ממשי, שימוטט — לפי תקוותם — את האגדה על כוחו ועליונותו של צה"ל, ויחזיר, יחד עם זה, את הביטחון העצמי, שאבד לחייל הערבי עקב התבוסה במלחמת יוני. דרך הפעולה השנייה, באה להשלים את קודמתה: ניהול לוחמה פסיכולוגית-תעמולתית מעל גלי-האחר ובעתונות. השקר וההפרזה בדיווח מן החזית נראים לערבים הכרחיים, כדי שתושג המטרה האסטרטגית:

העלאת ספקות בקרב תושבי ישראל לגבי כוח עמידתה של מדינתם;

תקיעת טריז בין העם לבין מנהיגיו; ובאופן מקביל — עידוד העם הערבי והמרצת הרוחם הערבי לקראת "המערכה המכרעת".

חסנין הייכל, יועץ הסתרים של נאצר, מתאר את האגדה על כוחו של צה"ל כגורם מכריע במאבק הנוכחי נגד ישראל. הוא קובע, כי פעולות המלחמה כשלעצמן הן צורך חיוני להפרכת אגדה זו. הייכל מציין: "לא יתכן שמלחמה טוטאלית תתחיל באוירה של אגדה פרי דמיונו". לדבריו, נודעת בשלב זה חשיבות רבה יותר להשפעה המוראלית ולא לתוצאות הפיזיות של הפגיעה בצה"ל. "לה" לוס ביוקרת האויב, להפריך את המעשייה על עליונותו המכרעת — זהו צורך חיוני לפני שנעבור להתמודדות, שלב שבו נטיל את כל הכוחות והמשאבים אל זירת העימות הכוללת" — כותב הייכל במאמר מאוגוסט אשתקד. הייכל נזקק לציטוטים מדברי מונט-גומרי על אודות הצורך החיוני בניפוץ האגדה על כוחו של האויב, כהקדמה להתמודדות הגורלית. הוא מציין את אמרתו של המצביא הבריטי שניצחון במערכות קטנות מוביל לניצחון במלחמה. הייכל "ממליץ" על פעולה צבאית בקנה-מידה גדול שתסב תבוסה ודאית לישראל. פעולה כזו, לדעתו תזעזע את החברה הישראלית ותיצור שרשרת של השפעות פוליטיות ופסיכולוגיות, ואלו ישנו — או לפחות יתקנו — את "מאוז" האימה והביטחון" לטובת הערבים. הייכל מדבר על הצורך במערכה שבה יושמדו שתי דיביזיות ישראליות, 10 עד 20 אלף חיילים. במושב השלישי של ועידת האיחוד הסוציאליסטי ב-23 ביולי אשתקד, הציג נאצר את

رأى ناصير وحدها . فالي والإسطول واليه المتطوعين المساء فحدات المقاومة الحديثة . وتوجد التي تدافع عن وطرق المواصلات البلاد . وتوجد المدني ، وقبيلاً يكون كل مواطن متاضلاً من أجل طريق زيادة الخدمات المقدمة والضياغ والخدمة وتحمل المتعب الشعب بأسره إلا النضال من في ذلك من ارتد ومن لم يرتد

٢- المعدل الحاسم : وفي الطويلة لا بد الجماهير . واستمرار . وان نطاق في كل شيء ان مقاومة الحرة فقط بفضح اقوى كذبها . ان الم لتحصين الجبهة بحس كل مواضع

واخيراً فتحنا بحارب الإستعمار - برعلي الحرب ومكافئها عرف كيف نخوض له وشاملة تنهك قسوى وتستنزف مواردنا وتحطم ب عندد . ان الحرب صبحت - بعد استخدام الصواريخ - لا تقتصر ن محدد ، ولا تحسم في حدة . لقد اصبح من ثماً للمعتدي المتزود واع العتاد ان ينتصر كثيرة وان يحتل ارضاً ولكنه لا يكسب بذلك وكما قال فون كلاوسنتنر في الحرب يتم بتحطيم اومة لدى العدو واجبارد بتسلام . ولذلك فان لشعوب على المقاومة يستسلام لا ينهي الحرب عمارات الاولى مهما تكن يمكن ان تستمر المقاومة بتي تشدد وتتم التعيين قوات المسلحة بالعتساد نقاب الاية وينتسول لي خط الدفاع وهو تكتيكاته على الهجوم شدا مد اعظم

הצדות שבאשה של גולדה מאיר
رأس جولد اما غير وما فيها من بلاوي

באפריל 1969 תיאר הייכל את קרבות האר-טילריה בחזית המצרית ואת פעולות "ארגוני ההתנגדות הפלשתינאית והמצרית" כהתחלת הגישוש אחר הדרך למערכה המכרעת. חצי שנה מאוחר יותר, חזר הייכל על אותה תפישה וכתב עוד, כי הפעולות הצבאיות המתרחשות עתה בזירת הלחימה בין הערבים לישראל נועדו, ראשית, לגלות את היטיה האידיאלית לצורת המלחמה העתידה, ושנית, להשפיע במידת האפשר על צורת מלחמה זו לפני התלקחותה. לכך מוסיף הייכל מטרה שלישית: למנוע מלחמה זו על-ידי לחצים בעלי אופי צבאי ובעלי מגמה מדינית. הנה אומר: ניהול לוחמת התשה כדי לכפות נסיגה על ישראל, ולא להגיע, לפי שעה, למצב של מלחמה טוטאלית. באוקטובר כתב הייכל, כי הקרבות, שמנהלים כוחות ערביים באיזור התעלה, מכשירים אותם לקראת הפעולות המקיפות, שהם חייבים לבצע בעתיד. "גם כשחייב האויב להפעיל את חיל-האוויר שלו, כדי להפסיק את הקזת הדמים הבלתי-פוסקת בקרב אנשיו, עושה הוא שירות רב לכוחות הערביים, שכן הוא מלמד אותם כיצד יוכלו לפעול בתנאי הפצצה מהאוויר. אותם תנאים מאפשרים לכוחות אלה גם ליזום התקפות בזמן, בשיטה ובממדים המתאימים. כך מוקנים יעילות וכושר-עמידה, ולא להיה השפעה בעת המפנה הבלתי-נמנע במאבק."

"אליגמוריה" (6.11.69) כתוב, כי "לוחמת ההתשה מסייעת בידינו ללכד את כוחותינו,

"פילוסופיית האויב מושתתת על שמירת חיי אנשיו בכל הדרכים. ולא איכפת לו לאבד ציוד. האסטרטגיה שלנו היא לגרום לכך שלאויב יהיו יום-יום אבדות בנפש."

"הקזת דמו של האויב" — כתב אל-גמה-ריה — "תביא במרוצת הזמן לשתוקו; ריבוי הנפגעים וההרוגים יחולל משבר חמור בתחום כוח-האדם הדרוש לו להנעת גלגלי המשק. ארה"ב יכולה לספק לישראל נשק וסיוע כלכלי — אך לא כוח-אדם". בגיליון אחר כתב אותו עתון: "לוחמת ההתשה פירושה התוודעות יום-יומית לשמות של הרוגים ציונים, ואשפוז שבויים ופצועים נוספים בבתי-חולים שלנו."

המצרים מקוים שקרבות הביניים יאפשרו להם מרווח-זמן, בו יוכלו לחתור לשינוי המאזן הכללי של יחסי הכוחות, להגביר את עוצמתם ולהגיע בהדרגה, מכוח המבחנים והניסיון המעשי, לעליונות צבאית על ישראל.

מי שהיה עורך "אחבאר אלי-יום", אמיל עאלם, אינו מהסס לגלות, כי העתוי למלחמה המכרעת ייקבע לאור הנסיבות הקורטיות, הנתונות בקשר עם המבצעים ועם הקרבות. אין לדבר על עתוי מוגדר. הקרבות יקבעו את העתוי וקרבות אלה לא ייפסקו עד אשר ישיגו את מטרתם במשך שנה, שנתיים, או אף שלוש שנים.

הפעולות בהן חצו חיילים מצריים את התעלה כחלק מהמאמץ להפריך את האגדה על כוחו של צה"ל. הוא אומר: "רצינו שחיינו לינו יראו מהו הצבא הישראלי ומיהו החייל הישראלי בקרב-מעג; לראות את החיילים הישראליים צועקים, בוכים או נמלטים". סגנו הבכיר של שליט מצרים, אנואר סאדאת, מצא עצמו חופשי להתרברב, כבר באוקטובר: "הצלחנו להוכיח לאויב, שביכולתנו לעמוד בפניו, וכי אנשינו מנפצים במערכה את האגדה על אודות הצבא הישראלי הבלתי-מנוצח."

המצרים רותמים, כאמור, גם את כלי התעמולה למאמץ המלחמתי לשבירת המוראל בישראל. השבועון המצרי "אל-מצור" מצביע על הזעזועים שעשויה לעורר פעילות תעמולתית בחברה הישראלית, עד שתמוטט האחדות הפנימית המדומה; "קיימים בישראל גורמים שיקלו את ביצועה של משימה זו: סכסוכים בין העדה הספרדית לאשכנזית ומחיצות בין יהודי אירופה לבין עצמם."

*** במעגל הבינ-לאומי.**

התעמולה כלפי חוץ מנסה לרכוש את דעת הקהל בעולם, ולבודד את ישראל בזירה הבינ-לאומית — בעיקר לנתק את ישראל מידורי-תיה בארצות המערב. באותו מחקר "מטעם" כותב המחבר, כי "יש לחשוף אף את דמותה האמיתית של ישראל לעיני העולם, ולהבהיר את הצדק שבטיעון הערבי ואת הזכויות הלגיטימיות של העם הערבי. כך יעורר מעמד המדיני של ישראל ויצומצם היקף התמיכה הבינ-לאומית שהיא מקבלת. דבר זה יזיק גם למוראל של האויב — אותו הוא רואה כאחת מאבני-היסוד של כוחו."

לוחמת ההתשה נועדה גם להזכיר לעולם את המשבר במזרח התיכון, כי זעיקתו עשויה לבסס את הסטטוס-קו הנוכחי.

*** המעגל הערבי-פלשתינאי.**

במקביל ללחימה פסיכולוגית בישראל ולתעמולה בזירה הבינ-לאומית, נדרש גם מאמץ הסברתי פנימי, כדי שיחזור ביטחוננו העצמי של העם הערבי, שאבד לו בעטיה של מלחמת ששת הימים, כדי שתחושל רוחם של הערבים ותחוסן מפני תעמולה עויינת — ולא יהיו נתונים שוב לתהפוכות-מוראל, או כדברי "אלי-ארהאם": "לבל ניטלטל בין העפלה לשיאי התקוה לבין צלילה למעמקי ה"יאוש".

לכל אלה מוסיפות הפעולות של ארגוני הטרור — "ההתנגדות בקרב ערביי השטח-חיים" — עידוד מוסרי וחומרי.

האספקט הצבאי-מדיני

בתחום הצבאי חותרת "דוקטרינת" לוחמת ההתשה בראש וראשונה לגרום אבדות ופגעי-עות רבות ככל האפשר בכוח-אדם לכוחות ישראל. בכך רואים את עיקר חשיבותו של רעיון ההתשה. בנאום שנשא אנואר סאדאת לפני חודשים אחדים בוועידת האיגודים המקצועיים אמר מפורשות:

سلاح الزمن نשק הזמן
(אל-5, 6, 69, מצרים, 5.6.69)

דאגה בישראל: מה יהיה מחר? (אל-אהראם 4.9.69)

— علي بالك ومش على بالك... من يمينك ومن شمالك... اقوى من مالك ورجالك... حاجه
كبيرة قوى جيايك... وحقق في شر اعمالك... قول انشا لله!

להגביר את יכולתנו להפעיל נשק ולהכיר את השיטות והאמצעים שבהם משתמש ה־אויב בהתקפה ובהגנה. במהלך הקרבות הק־טנים אנו למדים להכיר את הניסיון שצבר האויב במשך שנים ארוכות".

מהם התנאים ההכרחיים להצלחתה של לוח־מת ההתשה מנקודת הראות של האסטר־טגיה המצרית? לוחמת ההתשה מחייבת את גיוסם של כל המשאבים המדיניים, הצבאיים והכלכליים בעולם הערבי ואת הפעלתם ב־צורה מתואמת וביעילות מקסימלית לקראת "המערכה המכרעת". מטרה מורכבת זו רחוקה עדיין, לכל הדעות, כרחוק מזרח ממערב, אך קיימת חתירה מתמדת להשגתה. ועידת רבאט מסוף־דצמבר 1969 נועדה ל־ממש תכלית זו. למרות כישלונה של הוועידה, לא אמר נאצר נואש. הדבר מתבטא במגמות הבאות של פעולתו:

א. הקמת חזית מזרחית ושילובה בלוחמת ההתשה. במלים אחרות: גרירת מדינות קו העימות לקלחת הלחימה נגד ישראל, כדי שתוגבר ההתשה, ויוקל הלחץ הישראלי על החזית המצרית.

ב. גיוס תמיכתן הכספית של מדינות העורף העשירות, שאינן נוטלות חלק ישיר בעימות עם ישראל, ובראש וראשונה סעודיה.

ג. חיזוק המחבלים וטיפוחם לכדי "מהפכה עממית" כוללת, כחלק בסיסי באסטרטגיה הכללית של מצרים. בצורה זו נועד למחב־לים — בצד פעילותם של הצבאות הסדירים — תפקיד של כוח עזר במאמץ ההתשה נגד ישראל, עד שישלימו צבאות "בעלות הברית" את התעצמותם ואת הכנותיהם למתקפה הכוללת לשחרור השטחים. "ההתנגדות הפ־לשתינאית יכולה להימשך שנים, עד אשר תושלם הכנת הכוחות המזויינים, ואז תיהפך הקערה על פיה..." — כותב הירחון המצרי "אל־טליעה" בגיליון של אוגוסט.

צריך לציין, כי ראיה זו לגבי תפקידם של המחבלים היא נחלתו של המשטר הנאצרי בעיקר. באספת־עם באלכסנדריה אמר סא־דאת לאחרונה, כי "ההתנגדות לבדה לא תשחרר את פלשתינ, אך היא מהווה גורם רציני במערכה ומטרד לישראל". ארגוני ה־טרור גורסים לעומת זאת, כי פעולתם היא בעלת אופי אסטרטגי ולא טקטי, דהיינו — חיסול ישראל כישות לאומית. יחד עם זאת יש בפרסומים הערביים ביטויים ל"הבנה" בין מנהיגות המחבלים לבין מנהיגות הער־בית הרשמית לגבי חלוקת התפקידים ביניהם.

"אל־אהראם" כותב, כי המחבלים — כגורם חדש ובולט בעימות עם ישראל — יוצרים את הסינתזיה בין מלחמה ערבית סדירה למלחמת גרילה. כך בא קץ למאבק רעיוני בין שתי אסכולות, שאחת מהן ראתה פתרון אפשרי לבעיה רק בפעולת המדינות הערביות, והשניה החזיקה בדעה, שהעימות יתקיים רק בין הפלשתינאים לבין ישראל.

ביטוי לנכונות המחבלים לקיים מלחמה ממושכת נגד ישראל הביע מנהיג הפת"ח, יאסר ערפאת, בנאום שנשא בשלהי נובמבר 1969 בבסיס אימונים בירדן. הוא הכריז, כי

המלחמה באויב עשויה להימשך חמש-עשרה שנה.

ד. שליטה על התפתחות הפעולות על פי האסטרטגיה המצרית; שמירה על היוזמה ומניעתה מהאויב בכל מחיר. באבדן חופש התמרון והתנועה של ישראל — ביחוד ב"שטח האויר — רואים הערבים סימן להתקרבות הקץ של ישראל. "... מה שדרוש לערבים הוא נשימה ארוכה ועליונות אוירית" — אומר ג'מאל חמדי ב"רוז אל-יוסף".

ה. מעל לכל — הפגנת כוח רצון והחלטיות להמשיך במאמץ ההתשה "עד הסוף", תוך ריכוז מירב המאמצים והפעלת מירב האמצעים והשיטות. "במקרים רבים" — כותב "אל-ארהאם" — "חייב האויב להגביר את מאמצי ודבר זה מחייב מאמצים נגדיים נוספים כדי שלא יעלה בידו להגשים את מטרתו... הגורם הקובע הוא מידת הנכונות לספיגת התגובה הנגדית — בין אם היא חלקית ובין אם היא כוללת..."

האספקט הכלכלי

לוחמת ההתשה הערבית — באספקט הכלכלי שלה — כוללת, או אמורה לכלול, פגיעה בישראל בשני מישורים עיקריים: ב"מישור הפיזי" — במקורות כלכליים בתוך המדינה או מחוצה לה, כדי שישבוש מהלך החיים התקין ותיווצר תחושת מועקה כלכלית ואי-ביטחון בקרב האוכלוסיה (תפקיד שמיועד בעיקר למחבלים אשר אחדים מארגוניהם מחייבים פגיעה באינטרסים של ישראל אפילו בחו"ל, וכן פגיעה באינטרסים של ארה"ב), ובמישור סחר החוץ — הגברת החרם על קשרי הסחר של ישראל עם מדינות העולם. את החרם הכלכלי במתכונתו הנוכחית רואים מעצבי "דוקטרינת" ההתשה כבלתי-יעילי די הצורך, ולכן צריך להגבירו ולחפש אחר אמצעים חדשים לשכלולו. "כיוון שלחרם הערבי על ישראל נודעת השפעה עמוקה על כלכלת ישראל" — כותב "אל-ארהאם" — "הרי צריכה הגברתו של חרם זה להיות אחת מן המטרות של שלב ההתשה הערבים צריכים לבדוק במלוא אמצעים יעילים יותר שיביאו להצלחה ברורה של לחץ כלכלי שישראל תתקשה להשתחרר ממנו". לוחמת ההתשה כרוכה גם במאמץ כלכלי ניכר, ולפי ההערכה הערבית, יפגע מאמץ זה בכלכלה הישראלית, משום ההכרח להוציא מהמשק היצרני כוח-אדם לשירות מילואים.

מדוע בחרו המצרים בלוחמת התשה? בעתות נות הערבית בכלל ובמצרית בפרט מועלות הנמקות רבות, מהן מגוונות, להוכחת כדאיותה וצדקתה של "דוקטרינת" ההתשה. כך, למשל, מצביעים על העדיפות הערבית בכוח-אדם כגורם העשוי לבטל, בסופו של דבר, את יתרונות העליונות הצבאית והטכנולוגית של ישראל. "משמעות העובדה שאנו מאה מיליון ערבים לעומת שני מיליון ישראלים היא שאם הישראלים מתקדמים יותר בתחומי המדע והטכנולוגיה, הרי שההפרש המספרי העצום יכסה על ההתקדמות הזאת" — כותב "אל-טליעה".

הנמקות נוספות לבחירה בדרך של לוחמת התשה: חוסר האפשרות לצאת למלחמת בזק, שתכריע את ישראל בשל מגבלות מדיניות ("התערבות צפויה מצד ארה"ב"). אך יותר מכל מדגישים השופרות המצריים, כי "דוקטרינת" ההתשה עומדת בניגוד לדוקטרינה הצבאית של ישראל המתבססת על מלחמת בזק, וכמובן — מה שלא טוב ליש-ראל — טוב לערבים. "אל-ג'מהוריה" כותב, כי אין ספק שסוג לוחמה זה מתאים לערבים ואינו מתאים לישראל.

נוסף על כך אמורה לוחמת ההתשה להקנות למשטר הנאצרי יתרונות: היא מספקת ל"שלטון חומר תעמולתי יעיל, שבעזרתו קל יהיה לו להחזיק את העם במתח מתמיד ולהשתמש בגורם זה כדי לחפות על קשייו הכלכליים והאחרים; להסב, ללא הפסק כמעט, את תשומת-לבו של העולם לקיומו של המשבר ולמנוע דעיתו בתודעת הערבים. יתר על כן, היא משמשת מסוה למימוש המגמה "המסורתית" של המצרים להשתלטות על מדינות ערב ובמיוחד על משאביהן הכלכליים — תוך נפנוף בסיסמה של גיוס ותיאום המאמץ המלחמתי.

אולם בתוך שפעת המלל הערבי מבצבצת גם האמת המרה, שמסבירה את המניע להליכתו של נאצר בדרך מלחמה-לא-מלחמה: חוסר הביטחון בכושר צבאו — כעבור שנת-יים וחצי של שיקום והתעצמות — לתת "כיסוי מלא", או אפילו חלקי, להתחייבותו לעם המצרי שיחוסלו עקבות התוקפנות ותוסר "חרפת התבוסה".

"דוקטרינת" ההתשה המצרית אינה מצביה לוח-זמנים מוגדר למימוש מטרותיה. בנאומו ביולי אשתקד דיבר נאצר על מרווח זמן של שנתיים או שלוש, אולם מאז, וביחוד אחר פעולותיו המאסיביות של צה"ל בא-זו ה"תעלה ומדרומה, נמנעים המצרים מלנקוב זמן ומסתפקים בקביעה שזוהי לוחמה ממורשכת המחייבת נשימה ארוכה. דבר זה מעורר הסתייגויות, עקיפות ומאופקות — לפי שעה, בסוריה. במאמר שנתפרסם בביטאון הצבאי הסורי "אל-מג'לה אל-עסכריה" נאמר, כי לוחמת ההתשה היא יעילה רק אם היא מוגבלת לפרק זמן מסויים ומחבר המאמר מייעץ להקצות לה שנה אחת. לדעתו, די בתקופה זו כדי לחולל התשה כללית בקרב כוחות ישראל מצד שתי החזיתות — המזרחית והמערבית — ולהכשיר את מפלת ישראל. לסורים יש מה לומר לא רק בשאלת העתיד, אלא גם לגבי הטקטיקה של לוחמת ההתשה הסדירה. אותו מאמר טוען, שניהול לוחמה סטטית הוא מסוכן למוראל של גיסות הצבא בחזית ועל כן הכרח, לדבריו, לצאת ליוזמות התקפה על האויב...

המצרים כבר ניסו את מזלם ביוזמות התקפתיות, ושופרותיהם הזדרזו לצאת מנייד בתרועות ניצחון. אולם עד מהרה ניסה חסיין הייכל, הרואה עצמו, ובצדק, מעל ומעבר למנגנוני השלטון, להרגיע את "חמומי-המוח": אנו עדיין בתחילת המאבק, ומוקדם עדיין להשתמש במונחים כמו "הנועה ביותר" או ה"חמור ביותר". "ביטויים אלה יכולים

להמתין עוד" — כתב הייכל, ברמזו לפעולות הצפויות בעתיד, כפי שקובעת דוקטרינת ההתשה.

במצרים עצמה ניכרים סימנים להלכידות של פקפוק ביעילותה של לוחמת ההתשה ועייפות ודאגה מן ההתשה הנגדית. בחוגי המשכילים טוענים, כי העליונות הטכנולוגית והמדעית תכריע, וכי אין ערך כיום לאסטרטגיה של לוחמת התשה (לפי "אחבאר אל-יום" מ-1.11.69), אך גם בקרב הציבור הרחב יש שאינם משוכנעים בצדקת זרחה של המנהיגות. במסגרת דיונים על תפקיד "ועדות האזרחים למען המערכה", שעל הקמתן הכריז נאצר לפני מספר חודשים, אמרו עורכי-הדין אחמד פואד ואמין סלי-מאן, כי "יש לשכנע את ההמונים שההנהגה המדינית והצבאית מנהלת עתה את המערכה באופן נכון, שהולם את נסיבותיה ואת צרכיה" (לפי "אל-ג'מהוריה" מה-12.11.69). הסופר והחוקר המצרי בדר אל-דיב כותב ב"אל-ג'מהוריה", כי "אחדים בתוכנו עלולים לחוש מאמץ ועייפות גדולה הכרוכים בלוחמת ההתשה וללבותיהם עלולה להתנגב תחושת ייאוש..."

במחקר של "המוסד לעיונים פלשתינאיים וציוניים" נאמר, כי במשחק ההסלמה זוהי מי שמצטיין בעקשות, בעוז הרצון, בריכוז המאמצים ובריבוי אמצעים ושיטות... מחיר ההסלמה והאבדות הכרוכות בה, אסור שיעכבו את מהלכה המתוכנן.

"דוקטרינת" ההתשה היא גמישה. לפי התפישה האסטרטגית המצרית אין היא מחייבת חרפה מתמדת בפעילות המלחמתית, אלא מניחה גם אפשרות של הרפיה או הפוגה — הכל בהתאם לנסיבות המתפתחות. נסיבות אלה מוכתבות במידה מכרעת על-ידי תשובת צה"ל והעם בישראל למאמצים של לוחמת ההתשה הערבית.

אל-המלחמה הישראלית שנתיים לאחר התוקפנות (רוז אל-יוסף 2.6.69)